

На основу члана 161. Пословника Народне скупштине Републике Србије, подноси се амандман на Предлог Закона о заштити података о личности:

АМАНДМАН I

Предлог Закона о заштити података о личности

Члан 40.

У ставу 1. након текста ”могу се ограничити” додаје се текст ”законом”, тако да став 1 гласи:

Права и обавезе из чл. 21, 23, 24, 26, чл. 29. до 31, члана 33, чл. 36. до 39, члана 53, као и члана 5. овог закона, ако се те одредбе односе на остваривање права и обавеза из чл. 21, 23, 24, 26, чл. 29. до 31, члана 33. и чл. 36. до 39. овог закона, могу се ограничити законом ако та ограничења не задиру у суштину основних права и слобода и ако то представља неопходну исразмерну меру у демократском друштву за заштиту:

- 1) националне безбедности;
- 2) одбране;
- 3) јавне безбедности;
- 4) спречавања, истраге и откривања кривичних дела, гоњења учинилаца кривичних дела, или извршење кривичних санкција, укључујући спречавање и заштиту од претњи по јавну безбедност;
- 5) других важних општих јавних интереса, а посебно важних државних или финансијских интереса Републике Србије, укључујући монетарну политику, буџет, порески систем, јавно здравље и социјалну заштиту;
- 6) независности правосуђа и судских поступака;
- 7) спречавања, истраживања, откривања и гоњења за повреду професионалне етике;
- 8) функције праћења, надзора или вршења регулаторне функције која је стално или повремено повезана са вршењем службених овлашћења у случајевима из тач. 1) до 5) и тачке 7) овог става;
- 9) лица на које се подаци односе или права и слобода других лица;
- 10) остваривања потраживања у грађанским стварима.

У ставу 2. текст ”приликом примене ограничења” мења се текстом ”законским одредбама којима се ограничавају”, а текст ”према потреби” мења се текстом ”када је то од значаја”, тако да став 2. гласи:

Законским одредбама којима се ограничавају права и обавезе из става 1. овог члана морају се, када је то од значаја, узети у обзир најмање:

- 1) сврхе обраде или врсте обраде;
- 2) врсте података о личности;
- 3) обим ограничења;
- 4) мере заштите у циљу спречавања злоупотребе, недозвољеног или преноса података о личности;
- 5) посебности руковоаца, односно врста руковоаца;
- 6) рок чувања и мере заштите података о личности које се могу применити, с обзиром на природу, обим и сврху обраде или врсте обраде;
- 7) ризици по права и слободу лица на које се подаци односе;
- 8) право лица на које се односе подаци да буде информисано о органичењу, осим ако то информисање онемогућава остваривање сврхе ограничења.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана примењују се и у случају кад се обрада од стране надлежних органа не врши у посебне сврхе.

Образложење

Устав Републике Србије у члану 42. утврђује да се обрада података о личности уређује законом. Ово је потврђено одлуком Уставног суда од 30. маја 2012. године¹. Тада је Уставни суд, на предлог Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, донео одлуку којом утврђује да делови чланова 12, 13 и 14 тренутно важећег Закона о заштити података о личности (”Службени гласник РС” бр. 97/2008, 104/2009 – др- закон, 68/2012 – одлука УС и 107/2012) нису били у складу са Уставом Републике Србије јер су давали могућност ограничавања права грађана на основу ”другог прописа”. Имајући у виду управо члан 42 Устава, Уставни суд је закључио да се само ”законом може уредити прикупљање, држање, обрада и коришћење података”. Таква одлука Уставног суда сугерише да би и нова дефиниција члана 40 Предлога закона могла доживети сличну судбину.

¹ Доступно на: <https://www.poverenik.rs/images/stories/praksazastita/Odluke-Ustavnog-suda/odlukaustsudazazzplcl1213i14.pdf>

Предлог закона о заштити података о личности у члану 40 настоји да преслика решења из члана 23 Опште уредбе о заштити података. Међутим, у Предлогу закона недостаје битан елемент одговарајућег члана Уредбе. Конкретно, члан 23 Уредбе гласи:

Члан 23.² Ограничења

1. На основу **права Уније или права државе чланице**³ које се примењује на руковоаца или обрађивача, **законском мером** може да се ограничи обим обавеза и права из члана 12. до 22. и члана 34, као и члана 5, ако његове одредбе одговарају правима и обавезама из чланова 12. до 22, уколико се таквим ограничењем поштује суштина основних права и слобода и ако оно представља неопходну и сразмерну меру у демократском друштву за заштиту:
- (а) националне безбедности;
 - (б) одбране;
 - (в) јавне безбедности;
 - (г) спречавања, истраге, откривања или гоњења кривичних дела или извршења кривичних санкција, и укључујући заштиту од претњи за јавну безбедност и њихово спречавање;
 - (д) других важних циљева од општег јавног интереса Уније или државе чланице, а посебно важног економског или финансијског интереса Уније или државе чланице, што укључује монетарна, буџетска и пореска питања, јавно здравље и социјалну заштиту;
 - (ђ) заштите независности правосуђа и судских поступака;
 - (е) спречавања, истраге, откривања и гоњења повреде етике у законски регулисаним професијама;

² Незваничан превод, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, доступно на сајту Повереника. Текст члана 23 Уредбе на енглеском језику гласи:

1. Union or Member State **law** to which the data controller or processor is subject may restrict by way of a legislative measure the scope of the obligations and rights provided for in Articles 12 to 22 and Article 34, as well as Article 5 in so far as its provisions correspond to the rights and obligations provided for in Articles 12 to 22, when such a restriction respects the essence of the fundamental rights and freedoms and is a necessary and proportionate measure in a democratic society to safeguard...

2. In particular, any **legislative measure** referred to in paragraph 1 shall contain specific provisions **at least**, where relevant, as to:

- (a) the purposes of the processing or categories of processing;
- (b) the categories of personal data;
- (c) the scope of the restrictions introduced;
- (d) the safeguards to prevent abuse or unlawful access or transfer;
- (e) the specification of the controller or categories of controllers;
- (f) the storage periods and the applicable safeguards taking into account the nature, scope and purposes of the processing or categories of processing;
- (g) the risks to the rights and freedoms of data subjects; and
- (h) the right of data subjects to be informed about the restriction, unless that may be prejudicial to the purpose of the restriction.

³ Текст истакли аутори.

- (ж) надзорне, инспекцијске или регулаторне функције која је, макар и само повремено, повезана с остваривањем службених овлашћења у случајевима из тачака (а) до (д) и тачке (е);
- (з) лица на које се подаци односе или права и слобода других;
- (и) остваривања потраживања у грађанским споровима.

2. Конкретно, свака законодавна мера из става 1. у одговарајућим случајевима садржи посебне одредбе најмање о:

- (а) сврхама обраде или категоријама обраде,
- (б) категоријама података о личности,
- (в) обиму уведених ограничења,
- (д) мерама заштите за спречавање злоупотребе или незаконитог приступа или преноса;
- (ђ) одређењу руковоаца или категорија обрађивача,
- (е) року чувања и мерама заштите које се могу применити узимајући у обзир природу, обим и сврхе обраде или категорије обраде;
- (ж) ризицима за права и слободе лица на које се подаци односе; и
- (з) праву лица на које се подаци односе да буду обавештена о ограничењу, осим ако то може да доведе у питање за сврху тог ограничења.

Назначени делови текста јасно указују да се ограничења права морају утврдити законом. Овакав став потврђује и преамбула Опште уредбе о заштити података. У преамбули, рецитал 73⁴, стоји:

Правом Уније или правом државе чланице могу да се уведу ограничења у вези са посебним начелима и правом на информације, приступ и исправку или брисање података о личности, правом на преносивост података, правом на приговор, одлукама заснованим на профилисању, као и обавештавањем лица на које се подаци односе о повреди безбедности података о личности и одређеним повезаним обавезама руковоаца, ако је неопходно и сразмерно у демократском друштву како би се заштитила јавна безбедност, укључујући и заштиту људског живота посебно као одговор на природне катастрофе или катастрофе које је изазвао човек и спречавање,

⁴ Незваничан превод, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, доступно на сајту Повереника. Текст рецитала 73 Преамбуле Уредбе на енглеском језику гласи:

Restrictions concerning specific principles and the rights of information, access to and rectification or erasure of personal data, the right to data portability, the right to object, decisions based on profiling, as well as the communication of a personal data breach to a data subject and certain related obligations of the controllers may be imposed by Union or Member State law, as far as necessary and proportionate in a democratic society to safeguard public security, including the protection of human life especially in response to natural or manmade disasters, the prevention, investigation and prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, including the safeguarding against and the prevention of threats to public security, or of breaches of ethics for regulated professions, other important objectives of general public interest of the Union or of a Member State, in particular an important economic or financial interest of the Union or of a Member State, the keeping of public registers kept for reasons of general public interest, further processing of archived personal data to provide specific information related to the political behaviour under former totalitarian state regimes or the protection of the data subject or the rights and freedoms of others, including social protection, public health and humanitarian purposes. **Those restrictions should be in accordance with the requirements set out in the Charter and in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.**

истрагу и гоњење кривичних дела или извршење кривичних санкција, укључујући и заштиту од претњи за јавну безбедност и њихово спречавање или повреде етике законски регулисаним професијама, како би се заштитили други важни циљеви који су од општег јавног интереса Уније или државе чланице, а посебно значајни економски или финансијски интерес Уније или државе чланице, вођење јавних регистара у сврху општег јавног интереса, даља обрада архивираних података о личности за потребе пружања посебних информација у вези са политичким понашањем за време бивших тоталитарних државних режима или заштита лица на које се подаци односе или права и слобода других, између осталог у сврху социјалне заштите, јавног здравља и у хуманитарне сврхе. **Та ограничења морају да буду у складу са захтевима који су утврђени у Повељи и Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода.**

Преамбула Уредбе јасно упућује да ограничења која се предвиђају чланом 40 Предлога закона, треба да буду усаглашена са стандардима Повеље о основним правима Европске уније и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Конкретно, члан 8 (2) Европске конвенције, чија је Република Србија потписница, предвиђа да се јавне власти не мешају у право на поштовање приватног и породичног живота грађана осим ако је такво мешање **предвиђено законом** и ако је то неопходна мера у демократском друштву у интересу националне сигурности, јавне сигурности, економске добробити земље, спречавање нереда или злочина, заштите здравља и морала или заштите права и слобода других.

Такође, члан 8 Повеље Европске уније о основним правима утврђује да свако има право на заштиту података о својој личности, и да такви подаци морају бити обрађени поштено за [унапред] одређену сврху и на основу информисаног пристанка особе или **на неком другом легитимном основу уређеном законом.**

Битно је истаћи и да је по узору на поменути члан 23 Уредбе, члан 40 верзије Нацрта закона који је стављен на јавну расправу 1. децембра 2017, изричито је предвиђао да се права грађана везана за увид, брисање, измену и друге мере контроле над обрадом њихових података “могу ограничити законом”. Међутим, обавеза да такво ограничење мора бити прописано законом избрисана је из Предлога упућеног скупштини на усвајање.

Неспорно је да право на приватност, и право на заштиту података о личности као један његов аспект нису апсолутна људска права, те да се могу подвргнути ограничењима уколико су у колизији са неким другим, претежнијим, правом или интересом, препознатим у правном поретку једне земље. Правни основ за та ограничења, која задиру у основна права грађана, не смеју бити дата оквирно нити на нивоу правних стандарда које, доцније, може тумачити било који руковалац личним подацима грађана као обвезник овог закона. У ситуацији у којој таквих субјеката у Републици Србији има више од 300.000, те да

обухватају државне органе, безбедносне агенције, привредне субјекте, банке, здравствене установе, институције образовања, социјалне заштите, поставља се питање да ли ће, и у којој мери, ови субјекти моћи адекватно да процене постојање основа за ограничење права грађана из ЗЗПЈ, те колики је простор за злоупотребу овако широко постављених могућности руковалаца.

У правном систему Републике Србије постоји низ секторских закона који уређују правила обраде података о личности, попут закона у области унутрашњих послова, здравства, образовања, радних односа, пословања банака, и сл. Овакви закони усвајају се како би се утврдио правни основ обраде података о личности, обим и сврха обраде, и сва друга битна питања која представљају суштину права на заштиту података о личности. На такав начин смањује се простор за дискрецију у поступању руковалаца. Овакав правни стандард успостављен је имајући у виду цитирани члан Устава РС и поменути одлуку Уставног суда.

Будући да је намера предлагача да нови Закон о заштити података о личности буде кровни закон у овој области, сматрамо да управо такав Закон треба да установи најјачи могући стандард заштите права. Овакав циљ закона препознат је у члану 2 Предлога закона.

Циљ закона, Члан 2.

Овим законом се обезбеђује заштита основних права и слобода физичких лица, а посебно њиховог права на заштиту података о личности.

Одредбе посебних закона којима се уређује обрада података о личности морају бити у складу са овим законом.

Стога, није јасно због чега члан 40 на адекватан начин не конкретизује тако установљени циљ, а нарочито имајући у виду члан 42 Устава Републике Србије те настојање да се садржај Повеље Европске уније о основним правима и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода инкорпорира у наш правни оквир и овим Законом.

Предложено решење нема ефекте на буџет Републике Србије.

Амандман су израдили Партнери за демократске промене Србија и Share фондација.

Листа организација које подржавају усвајање амандмана на члан 40 Предлога закона о заштити података о личности (по азбучном реду):

1. Асоцијација онлајн медија

2. Аутономни женски центар
3. Бечејско удружење младих
4. Београдски центар за безбедносну политику
5. Београдски центар за људска права
6. БИРН Србија
7. Биро за друштвена истраживања
8. Грађанске иницијативе
9. Грађански савез Града Краљева
10. Иницијатива младих за људска права
11. Јужне вести
12. Комитет правника за људска права (YUCOM)
13. Либертаријански клуб Либек
14. Линк плус
15. Медиа и реформ центар Ниш
16. Мрежа за истраживање криминала и корупције (КРИК)
17. Национална коалиција за децентрализацију
18. Одбор за људска права Ваљево
19. Одбор за људска права Неготин
20. Партнери за демократске промене Србија
21. ПОД театар
22. Праксис
23. Регионална информативна агенција ЈУГпрес
24. Славко Ђурувија фондација
25. Share фондација
26. Траг фондација
27. Транспарентност Србија
28. Удружење Кутија и интернет портал Медијска кутија
29. Удружење Нова Наша реч и Недељник Нова Наша реч
30. Удружење Радник, портал радник.рс
31. Фондација за отворено друштво – Србија
32. Фондација центар за демократију
33. Центар за демократију и развој југа Србије
34. Центар за истраживање, транспарентност и одговорност (ЦРТА)
35. Центар за развој грађанског друштва (PROTESTA)